

TISKOVÁ ZPRÁVA

Dne: 19. dubna 2013

Místo: Zámek Lešná - Valašské Meziříčí

Organizace: Muzeum regionu Valašsko, příspěvková organizace Zlínského kraje

Úchvatný svět loutek v Lešné u Valašského Meziříčí

České loutky jsou fenoménem a jsou již více než sto let vnímány jako národní kulturní poklad. A právě zámek Lešná u Valašského Meziříčí nabízí jedinečnou podívanou na úchvatný svět historických loutek a loutkových divadel ze sbírky Marie a Pavla Jiráskových. Na své si přijdou zejména ctitelé krásných marionet, milovníci pohádkových bytostí a především děti, kterým se nabízí pohled na divadla s půvabnými loutkami různých řezbářů. Výstava probíhá v hlavní sezóně od 1. května do 31. srpna 2013 a je provázena řadou akcí.

Tvorba loutek patřila k české tradici, z níž po roce 1950 vyrostl úspěch českého moderního loutkového divadla i mezinárodní věhlas českého loutkového filmu. Tradice loutkového divadla vznikla už během devatenáctého století v dobách Matěje Kopeckého a zejména na počátku století dvacátého, kdy loutkové divadlo nesmělo chybět téměř v žádné vzdělané rodině, škole či spolku.

Výstava na zámku Lešná představuje nejstarší historickou formu českého marionetového divadla – **divadlo kočovných marionetářů**, kteří zejména v 19.

století putovali od vesničky k vesničce v maringotkách a hrávali ve skládací scéně v sálech hostinců. Loutky, které užívali, byly ušlechtilé řezané a bohatě kostýmované marionety z dílen významných řezbářských mistrů. Výška loutek dosahovala až 80 cm. Pro speciální kabaretní čísla byly užívány i nejrůznější loutky varietní se schopností proměn, loutky vedené ze spodu, mikrlata a maňásky. Nejstarší vystavené loutky jsou z rodiny Flachsů z poloviny 19. století a Suchardovy řezby pro rodinu Doležalů z téže doby. Největší loutka měří 80 cm, nejmenší 8 cm

Značná část výstavy je věnována **fenoménu školního a spolkového loutkového divadla**. Od konce 19. století v našich zemích začala hromadně vznikat spolková loutková divadla často s pravidelným provozem. Výstava představuje ukázky modelovaných loutek i loutky jedinečné, originální, vytvořené umělci pro konkrétní divadla, kde se objevily jak tištěné dekorace, tak dekorace originální, ručně malované. Špičkou mezi těmito meziválečnými soubory byly tzv. umělecké scény z větších měst. Loutkové divadlo Josefa Skupy s protagonisty Spejblem a Hurvínkem jsou známé dodnes. Tyto loutky vysoké zpravidla 50–60 cm už hrály v moderních dekoracích, byly voděny nitěmi a měly spoustu technologických a designových vymožeností.

„Jestliže si představíme, že koncem dvacátých let dvacátého století pravidelně hrálo na území tehdejší první Československé republiky přes dva a půl tisíce evidovaných souborů loutkových divadel spolkových a školních a měla li by každá ze scén pouhých dvacet loutek, pak nám počet loutek vychází nejméně na padesát tisíc, nemluvě o počtu kulís a jiných částí výpravy. To už vyžadovalo poměrně rozsáhlý a kvalitní umělecký loutkářský průmysl,“ upozorňuje na zajímavá data sběratel Pavel Jirásek.

V téže době došlo k mohutnému rozmachu rodinného loutkového divadla. V mnoha rodinách fungovala malá stolní divadla, stále častěji s repertoárem věnovaným dětem. Na základě proměny repertoáru přibýly i nové pohádkové typy loutek, vyráběné ve velikostech 18 – 55 cm. Početné kolekce s novými, pohádkovými typy loutek byly vyráběny několika firmami, ale i mnoha jednotlivci s větší či menší

uměleckou hodnotou – od Alšova rodinného divadla po známé producenty loutek z firem Antonína Münzberga, Jana Krále či Modrého a Žandy.

V Lešné u Valašského Meziříčí jsou prezentovány loutky i divadla ze sbírky výtvarnice Marie Jiráskové a režiséra dokumentaristy Pavla Jiráska. Oba jsou dnes známí jako **sběratelé a badatelé v oblasti českých historických loutek a loutkových divadel**. Loutky a loutkářskou scénografii začali sbírat v polovině osmdesátých let a dnes po dvaceti letech je jejich sbírka ucelenou kolekcí zaměřenou především na tzv. rodinné a spolkové divadlo od konce 19. století až do roku 1950. Na rozdíl od muzeí podporovaných veřejnými financemi a dotacemi vytvořili rozsáhlou sbírku vlastními prostředky i nemalým úsilím restaurátorským. Valná většina loutkářských artefaktů je totiž nalezena zpravidla ve značně poškozeném stavu. Marie a Pavel Jiráskovi o historických loutkách také píší a účastní se řady výstavních projektů u nás i v cizině. Jsou spoluautory prestižních publikací „Česká loutka“ a „Loutka a moderna“, Marie Jirásková je autorkou nově otevřené expozice „Magický svět loutek“ v chrudimském Muzeu loutkářských kultur a jejich loutky reprezentují v současné době české loutkářství na výstavě Strings Attached: The Living Tradition of Czech Puppets v americkém Ohiu.

Pro školy a objednané kolektivy je **k výstavě připraven hravý program**. *„Když přijede školní výlet, obvykle chce na zámku strávit celé dopoledne. Ideální je proto zkombinovat komentovanou prohlídku výstavy s programem v zámeckém parku nebo tvořivými dílnami. Děti se seznámí s druhy loutek – maňásky, marionetami či stínovými loutkami a zjistí, jak se loutky pohybují. Vyprávění o loutkách a loutkářství doplňují pracovní listy. Je možné si objednat i výtvarné dílny, ze kterých si děti odnesou vlastnoručně vyrobenou loutku. Děti MŠ a 1. stupně ZŠ ocení Kašpárkovu stezku parkem. Za doprovodu lektora plní na stanovištích pohádkové úkoly. Kromě postavy kašpárka poznají např. nejznámější české loutky Máničku a Hurvínka,“* přibližuje Jitka Slezáková z Muzea regionu Valašsko.

V termínech 16. května a 5. června bude navíc na zámku probíhat představení loutkového divadla D. Taraby s pohádkou Pták Ohnivák a liška Ryška. Zámek Lešná je otevřen denně mimo pondělí od 9:00 do 16:00 hodin.

Kontaktní osoba: Ing. Alena Lysá, e-mail: lesna@muzeumvalassko.cz,
Tel.: +420 571 635 239
<http://www.muzeumvalassko.cz/vystavy/historicke-loutky-loutkova-divadla/>
Adresa: Lešná 1, 756 41 Lešná u Valašského Meziříčí

Foto: Archiv MRV, archiv manželů Jiráskových.

